

הלכות קריאת שמע סימן סו

ואם עד שלא אמר גאל ישראל נודמנו לו טלית ותפלין (מה) מניחם ולא יברך עליהם עד אחר תפלה. הגה ויש אומרים (מו) שקדם גאל ישראל (מו) יברך על התפלין, (מה) וקהי נהוג (מרדכי ותוספות והגהות מיימוני מהלכות קריאת שמע): **ט** אין לענות קדיש (מט) וקדושה (נ) בין גאלה לתפלה. (נא) ויביצע עושה, (נב) ממתיין בשיירה חדשה כדי לענות: **י** כל מי שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובת המצוה (נו) (נג) בתקנה: הגה מי שהוא אנוס ונדחוק (נד) ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר קריאת שמע, יקרא קריאת שמע עד אמת וימתין לומר שאר הברכות עד שיתפלל, שאז יאמר ויציב (פ) ויכוף ויתפלל, כדי שישמך גאלה לתפלה (בי"ב בשם הרוקח סי' שכ"א):

צ תוספות שם י"ג
הוקדש
ק מהיר"ק בסימן מב
בשם רבנו תם
ר ברכות י"ב
ש לפרוש הטור

א ברכות כ"א וקרי'
א עליו
ורמב"ם פירק ב
מהלכות קריאת שמע

סז דין ספק אם קרא קריאת שמע, וכו' סעיף אהד:

א* ספק אם קרא (א) קריאת שמע (ב) חוזר וקורא (ג) ומברך לפניה

שערי תשובה

לענות. גם כתב בדשכת וכול לענות קדיש וקדושה בין גאלה לתפלה, ואם נודמנו לו טלית בין גאלה לתפלה וכן אם שמע קול רעמים בשבת בין גאלה לתפלה יכול לברך ברפת רעמים, וע"ל סי' קיא שמבאר דרוקא בשבת יש להקל קצת בענין סמיכת גאלה לתפלה אבל ביי"ט לא עיי"ש:

דמתבשר לישב בלא טלית מטר להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמתר לענות קדיש וקדושה בין גאלה לתפלה ואסור להתמתין בשיירה חדשה ע"ש: (טו) מתקנה. אבל ידי ק"ש יצא: (פ) ונכוף.

באור הלכה

מתפנן לצאת בה אין הכי נמי דאסור להפסיק באמצע הפרק, וכעין זה כתב הפרי"מגדים גס"פ בסוף סימן זה. אך לענין בין הפרקים יש לעין בזה, דאפשר דהברכה קושרת אותם יחדו, ובלתה מטר בכל גווי; ומדברי הרשב"א ריש פרק ב משמע לכאורה דגם בזה שני דין בין הפרקים, כי מוכח שם דשני בזה דין שיהא כדי לגמר כלה חוזר לראש³⁷, עין שם:

* ספק וכו' ומברך לפניה ולאחריה. עין משנה בריה במה שכתבנו דרך תקנו לתכתלה, והוא לשון הפסוק משנה בשם הרשב"א. ונראה פשוט דהינו דוקא במקום שמשמטק לו גם בהברכות, אבל אם ידע שברך הברכות והספק לו על קריאת שמע גופא אם כן פסוק ראשון וכהאי גוונא, אף דצריך לחזור ולקרותה,

פוסקים סוברין כן, וכו' בסימן כו, עין שם: (מה) וקהי נהוג. ומוכח (ע) מדברי האחרונים דהכי קומא לן: **ט** (מט) וקדושה³⁸, וכן "ברכוי

"ומודים", (עו) וקרא לצמצם שיכרע בתחלת התפלה בעת שהצבור שוחין עצמן ב"מודים": (ג) בין גאלה. יש מאחרונים (עז) שכתבו דבשבת מטר לענות קדיש וקדושה³⁹, וכל הגי' שדומים להם הנוקדים לעיל בסעיף ג, בין גאלה לתפלה. ועין לקמן בסימן קיא⁴⁰:

(עג) אם עדין לא שמעה או "קדושה או "ברכוי"⁴²: (נב) ממתיין בשיירה חדשה. לאחר שאמר (עד) עשה פלא⁴³. וכל זה לתכתלה, אבל בריעבה, כל שלא אמר "ברוך אתה ה'" יכול לענות, ולאחריו צריך להתחיל מראש "שיירה חדשה" או על-פל פנים מ"צור ישראל" דהוא התחלת הענין, וכעין מה

שכתב הפג"ן אברהם בסעיף קטן ג, וגם הלא צריך לאמר מעין התחיתה סמוך להתחיתה לתכתלה [נאמר מרדכי]: **י** (נג) בתקנה. אבל לא שלא יצא כלל ידי קריאת שמע, דהא קומא לן דברכות אין מעבכות לקריאת שמע, (עט) אלא שעל ידי קריאת שמע שלו גס"פ אינו קראי, ויחזור על-פל פנים לאמרה אחר התפלה אם לא אמרה קדם התפלה⁴⁴, וכדלעיל בסימן ס ע"ש; וטוב שיאמר עוד הפעם קריאת שמע⁴⁵ [כרכי יוסף]. כתב הטור בשם הירושלמי: צריך להזכיר ב"אמת ויציב" יציאת מצרים⁴⁶, ומלכות, וקריעת ים סוף, ומכות בכורות, עין שם, ומשמע ברשב"א ברכות י"א דלעמקא הוא

אפלו דיעבר וצריך עיון מברכות י"ד עמוד ב בגמרא: והא בעי לאדמורי וכו' ושנונו לך, ורצה לומר "מי כמכה" עד סוף הברכה, וכפירוש רש"י, דלפי זה חסר מכות בכורות, ודחיק לחלק בין שחרית לערבית, ואולי נסח אחר הנה להם בסוף שהיה בתוכו גס"פ ספורי מכות בכורות, וגם מירושלמי ברכות פרק א הלכה ו משמע קצת דהוא רק לתכתלה, עין שם, וצריך עיון למעשה. אם החליף ברכה של שחרית לערבית או להפך: אם עדין לא אמר השם של סוף הברכה, יחזור לתחלת הברכה, ואם אמר השם, יסיים ואין צריך לחזור⁴⁷ [ח"א בשם ה"ר מנוח]: (נד) ואין לו פנאי. צריך עיון: וכי מי התיר לו

לפסק מפני שאין לו פנאי? אלא מי שאין לו פנאי יקרא קריאת שמע לכדה בלא ברכות, ואחר כך פשיהיה לו פנאי יקרא קריאת שמע וברכותיה יתפלל, וכדלעיל בסימן ס ע"ש ב [מ"א]. ובספר נהר"שלוס כתב, דמכל מקום דין הרמ"א הוא אמת ויכוף (הוא) היכא שקרא קריאת שמע, פי הנה סבור שיוכל לגמור כל התפלה, ושוב אחר שקרא קריאת שמע מתרח הוא מתמת איהו אנס לתפסיק, ובהא קאמר דצריך הוא טפי שפסיק אחר ה' אלהיכם אמת⁴⁸, ואחר כך שכיבוא להתפלל יתחיל "ויציב" וכו'; אבל היכא שיבדע מעקרא שלא יתנה לו פנאי לקרות קריאת שמע ולהתפלל, ונרא שמא יעבר זמן קריאת שמע עד שיהיה לו פנאי, גם הוא מודה להמגן אברהם שיקרא קריאת שמע לבדו, וכעין זה פירש גס"פ הפרי"מגדים, עין שם:

א (א) קריאת שמע. ובשאר מצות דאורזתא היכא שמחזיב לעשות אותה מספקא, פסק לעיל בסימן יז ע"ש ג לענין טמטום אף דחזיב בציצית, וביורה"דעה רס"ה ע"ש ג לענין מילה באגודוויג'וס, וכן כל פי האי גווי, דלא יברך על המצוה, פי הברכות הם דרובן וספקא לקלא. אף יש פוסקים שמחלקין בין היכא שהספק הוא אם מחזיב כלל בהמצוה כגון היתה שכתבנו, ובין היכא שמחזיב אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לברך עליה גס"פ⁴⁹. ולפי זה, לולב או שופר ביום א' היכא דמספקא לה אם כבר עשה המצוה וכהאי גוונא, צריך לעשותה בברכה. וכתב הפרי"מגדים, דמכסף-משנה בשם הרשב"א וכן מהמגן אברהם בשם הריב"ש לקמן סימן תקפה אות ג מוכח דלא סביניא להו לחלוק זה, אלא תמיד בלי ברכה, וגם מהמגן א"א בסימן זה מוכח דלא סביניא לה לחלוק זה⁵⁰. ואם הביאו לו שופר או לולב ביום א' בין השמשות, לקלי עלמא נוטל וכלי ברכה, פי בזה הספק הוא אם חזיב עמה כלל בהמצוה⁵¹: (ב) חוזר וקורא. השעם, דקומא לן קריאת שמע דאורזתא, כלומר, דהא דחתיב "ודברת בם בשבתך בביתך וגו'" קאי אקדושה זו גופא שחזיב לדבר בו בשבת שכיבה ועמידה, ולפיכך אם נסמפק אם קרא או לאו חזיב לחזור ולקרות כלל ספקא דאורזתא: (ג) ומברך. לכאורה כל זה דוקא בשלא עבר זמן קריאת שמע,

שער הציון

(סז) בית יוסף ולבוש: (טז) כמו שכתבנו בבאר הלכה בשם חיי"אדם ומגן אבירים: (ע) פרי"מגדים ודרך"החיים ומתי"אדם: (עו) פשוט: (עג) אליה רבה ודרך"החיים: (עד) אליה רבה ודרך"החיים: (עה) בית יוסף וי"ב:

הלכות קריאת שמע סימן סו

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה ואלו הן]

דשן קנה דין שקה קדי לגמור פלה חזור לראש³⁷.

(37) וכשקראה קודם התפילה וחזר וקראה עם ברכותיה בסדר התפילה, כתב הדעת תורה (סוף ס"א) שאף באמצע הפרק של קריאת שמע דינו כבין הפרקים, שכיון שכבר יצא ידי חובת קריאת שמע שוב לא שייך בזה דין אמצע הפרק של קריאת שמע, ודינו כבין הפרקים, כיון שמי"מ עומד בין ברכה לברכה. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה ט) שגם אם קורא בפעם השנייה לאחר זמנה, מ"מ אינו יכול להפסיק לענות לכל אמן של ברכות, אלא לדברים שהיה מותר לו להפסיק בין הפרקים של קריאת שמע וראה במשני"ב לעיל ס"ק יב].

[משנ"ב ס"ק מט]

וקר'שה³⁸.

(38) ולשהות בשתיקה בין גאולה לתפילה כדי לשמוע קדיש וקדושה, כתב התהלה לדוד (סי' קיא ס"ק א) שמותר. מאידך, השערי תשובה (סי' יג) כתב שאסור. וראה מה שכתבנו לקמן סי' קיא ס"ק ג.

[משנ"ב ס"ק נ]

יש מאחרונים שקתבו דבשבת מתר לענות קדיש וקר'שה³⁹.

(39) ודין הפסק במקום זה, דעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פי"ז הע' צא) שלכאורה הוא כבין הפרקים, ונשאר בצע"ק.

[משנ"ב שם]

ועי' לקמן בסימן קיא⁴⁰.

(40) שם (סי' ט, ובביה"ל ס"א ד"ה וטוב להחמיר) כתב שיש לצרף את דעת הסוברים שמותר לענות דברים אלו אף בחול לדעה זו, ולפיכך מותר לענות 'אמן יהא שמיה רבה' וקדושה וברכו בין גאולה לתפילה בשחרית של שבת. אמנם לענין מי שבא בשבת לבית הכנסת ומצא ציבור העומדים להתפלל שמונה עשרה, כתב בביה"ל (שם) שלא יתפלל עמיהם אלא יסמוך גאולה לתפילה, משום שיש להחמיר כדעת הסוברים שגם בשבת יש לסמוך גאולה לתפילה.

[משנ"ב ס"ק נא]

אם עדין לא שמע⁴¹ קר'שה או "קר'כו"⁴².

(41) וכשיכול להתחיל בשוה עם הש"ץ ולהגיע לקדושה עם הש"ץ, כתב לקמן (סי' קט ס"ק ד) שלכתחילה עדיף שיתחיל עם הש"ץ בשוה כדי שלא יהיה כל כך בשירה חדשה.

(42) ואם לא שמע קדושה או ברכו אך יודע שישמע אחר כך, כתב לקמן (שם ס"ק ה) שאין צריך להמתין. אך לענין קדיש, אף אם כבר שמע קדיש, כתב לקמן (שם) שנחלקו האחרונים אם בכל זאת צריך להמתין או לא.

[משנ"ב ס"ק נב]

לאחר שאמר "עשה פלא"⁴³.

(43) ואף לשהות כשיעור שיש בו כדי לגמור את כל קריאת שמע וברכותיה, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד) שיכול לשהות שם.

ואם נמצא באמצע ברכת 'אמת ויציב' ועדיין לא הגיע ל'שירה חדשה', כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד, בסופו) שיותר טוב שישעה לסירוגין באמצע הברכה כמה פעמים פחות משיעור כדי לגמור את כולה, בכדי שלא ישעה במקום אחד שיעור כדי לגמור את כולה.

[משנ"ב ס"ק נג]

יחזור על-פלפנים לאמרה אחר התפלה אם לא אמרה קדם התפלה⁴⁴ וכו', וטוב שאמר עוד הפעם קריאת שמע⁴⁵ וכו', כתב

הטור בשם הירושלמי: צריך להקריב ב'אמת ויציב' וציאת מצר'ס⁴⁶ וכו', וסי' נאין צריך לחזור⁴⁷.

(44) ואם אמר את ברכת 'אמת ויציב' קודם קריאת שמע, כתב לעיל (סי' ס ס"ק ה) שיצא ידי חובה, ואין צריך לחזור ולאומרה שנית אחרי קריאת שמע.

(45) אמנם, לעיל (שם ס"ק ד) כתב שאם קרא קריאת שמע בלי ברכותיה יצא ידי חובה, וטוב לחזור ולקרא קריאת שמע עם ברכותיה, כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה. ולכאורה טעם זה שייך רק קודם התפילה ולא לאחריה, אכן, בביה"ל שם (סי' ב ד"ה ונראה לי) הביא שהפמי"ג (א"א ס"ק א) נקט שצריך לחזור על הקריאת שמע, כיון שלדעת רב האי לא יצא ידי חובת קריאת שמע כתיקונה כשקראה בלי ברכות, וטעם זה שייך גם כשאומר את הברכות לאחר התפילה, אך בביה"ל דחה את הטעם הוזה (הערת שיח הלכה אות מ).

(46) ועל ידי אמירת 'אמת ויציב' כתב לקמן (סי' סו ס"ק ג-ד) שיוצאים ידי מצות עשה של זכירת יציאת מצרים, ואפילו על ידי אמירת הלכה שמוזכר בה יציאת מצרים כתב שם (סי' ג) שיוצאים ידי מצות זכירת יציאת מצרים.

(47) וכשטעה בתפילת שחרית ואמר 'אהבת עולם' וכל נוסח הברכה של ערבית, ולא נזכר עד לאחר 'השם' של סיום הברכה, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה נו) שלכאורה יסיים כמו בשחרית 'הבחר בעמו ישראל באהבה'.

[משנ"ב ס"ק נד]

ובקרא קאמר דעדיף הוא טפי שפסיק אחר "ה' אלהיכם אמת"⁴⁸. (48) וכן במקום שהציבור מאריכים בתפילה, וראה שיעברו את זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' קיב ס"ק ד, ובשעה"צ שם ס"ק ג) שיתפלל לעצמו בסדר ויקרא קריאת שמע וימתין לציבור לאחר 'ה' אלקיכם אמת'. וראה מה שכתבנו לעיל סי' נח ס"ק ה.

סימן סז

דין ספק אם קרא קריאת שמע

[משנ"ב ס"ק א]

ובין היכא שפתיקב אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לקר'ף עליה גם-כן¹.

(1) בביאור החילוק, כתב הפמי"ג (משב"ז ס"ק א ובראש יוסף ברכות כא, א) שאם ודאי מחוייב במצוה ולא יודע אם עשה, יש קצת חזקה דמעיקרא שעדיין לא עשה ונשאר חיובו עליו, ואין ספק קיום המצוה מוציא מידי ודאי חיוב שהיה עליו, מה שאין כן טומטום שספק אם מחוייב כלל.

עוד טעם כתב שם, שיש רגילים לדבר שלא קרא, שהרי אם היה קורא היה זוכר זאת.

[משנ"ב שם]

וגם מהג"א בסימן זה מוכח דלא סבינא לה לחלוק זה² וכו', כי קנה הספק הוא אם חייב עתה קלל בהמצוה³.

(2) וכן לקמן (סי' תקפ"ה ס"ק ה) סתם כדעה זו.

(3) וכן לענין קריאת המגילה בפורים, כתב לקמן (סי' תרפו ס"ק ה) שאם לא קרא את המגילה עד בין השמשות, יקרא בבין השמשות ובלי ברכות, ובשעה"צ שם (סי' ז) ציין למשני"ב כאן.

הלכות קריאת שמע סימן סז

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

דמן זכירת יציאת מצרים נמשך אחר-כך גם-כן⁽⁴⁾ וכו', בברכת "אמת ויציב" עד שעה רביעית⁽⁵⁾ וכו', שאם אמר הלכה שמן-כך בה יציאת מצרים יצא ידי המצוות-עשה של הזכירה⁽⁶⁾.

(4) וכמו שכתב לעיל (סי' נח ס"ק בז) ולקמן (סי' ע ס"ק ב) שמהתורה לא נקבע זמן לזכירת יציאת מצרים ומנה הוא כל היום, אלא שכתב לעיל (סי' מו ס"ק לא וסי' סג ס"ק טז) ולקמן (סי' קו ס"ק ט) שלכתחילה תיקנו להזכיר יציאת מצרים בזמן קריאת שמע.

(5) ובטעם הדבר שתיקנו להזכיר יציאת מצרים בברכת 'אמת ויציב' מלבד מה שכבר מזכירים בקריאת שמע, כתב החיי אדם (כלל כא סי' ז') שתיקנו ברכה מיוחדת על הגאולה שעברה.

(6) ודוקא כשכיוון לצאת ידי חובת המצוה, וכמו שכתב בשעה"צ לקמן (סי' רלט ס"ק ב) לענין הקורא קריאת שמע של ערבית מבעוד יום, שכשאומר קריאת שמע שעל המיטה עליו לומר את כל שלשת הפרשיות, והוסיף, שבפרשת 'יאמר' יכוון לצאת ידי חובת קריאת שמע וחובת הזכרת יציאת מצרים, שאפילו לדעת החיי אדם שסובר שבתפילה אף אם לא יכוון לצאת ידי חובה בכל זאת יצא, ואף שמצוות צריכות כוונה, היינו מכיון שכשהולך להתפלל מסתמא מכוון לקיימה כמו שתיקנו חכמים, אך לא כשאומר את הפרשיות שלא בזמן התפילה.

וכן אם אמר 'ה' הוציאנו ממצרים', כתב הפמ"ג (פתיחה להלכות קריאת שמע אות ד) שיצא ידי חובה.

[משנ"ב שם]

דאינו יוצא ידי חובה בהרהור⁽⁷⁾ וכו', ונפקא-מנה לענין ספקא⁽⁸⁾ וכו', קדם צאת הפוכבים, לא יצא ידי חובתו⁽⁹⁾.

(7) ואף כשמוכיר יציאת מצרים בפיו, דעת הגרי"ש אלישיב (פניני תפלה עמ' עג) שצריך שיזכרנה גם בלבו, ואם אינו שם לב כלל שמוכיר עתה יציאת מצרים אין זו זכירה כלל, ולא יצא ידי חובה. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה עמ' סא) שכיון שהזכיר בפיו יצא ידי חובה גם אם בליבו לא זכר.

ולצאת ידי חובת זכירת יציאת מצרים כששומע הזכרתה מאדם אחר ומדין 'שומע כעונה', כתב הפרי חדש (סי' סב ס"ק א) שיוצא בזה ידי חובה.

(8) ונפקא מינה נוספת כתב לקמן (סי' ע ס"ק ב) בשם הפמ"ג (כאן א"א ס"ק א ושם א"א ס"ק א), שלדעת הסוברים שחיוב הזכרת יציאת מצרים בלילה הוא מדרבנן, נמצא שחיובה מהתורה ביום נחשב כמצות עשה שהזמן גרמא, ונשים פטורות ממנה מהתורה ורק מדרבנן חייבות, וראה מה שכתבנו שם.

(9) כאן הביא רק את דעת השאגת אריה, שאם הזכיר יציאת מצרים של לילה מבעוד יום לא יצא ידי חובה, אמנם לקמן (סי' רלה ס"ק יא) ובשעה"צ (סי' רלט ס"ק ב) הביא תחילה את דעת המג"א (סי' ב) שאם הזכיר יציאת מצרים של לילה כשהתפלל ערבית מבעוד יום יצא ידי חובה, אלא שהוסיף שהשאגת אריה האריך בזה והעלה להלכה שלא יצא ידי חובה.

[משנ"ב ס"ק ז]

ולא-תרייה⁽¹⁰⁾ וכו', מיהו בסימן סד סעיף ג נד משמע שצריך לחזור⁽¹¹⁾, וצריך לומר דמעקרא פן תקנו שיחזור⁽¹²⁾ וכו', ואין צריך לחזור ולקרות פרישת ציצית מספק⁽¹³⁾.

(10) ואם מסופק רק על קריאת שמע והברכות שלאחריה, אך יודע שבירך את הברכות שלפניה, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שיאמר קריאת שמע ואת הברכות שלאחריה בלבד.

(11) שכתב שם השו"ע שאם ספק לו אם סיים פרשה ראשונה או שניה, חוזר לתחילת הפרשה השניה, אף שמדאורייתא יצא ידי חובה בפרשה הראשונה.

(12) כאן כתב שהטעם הוא משום שמעיקרא כך תיקנו, ולעיל (סי' סד ס"ק ז) ובביה"ל לקמן (סי' תכב ס"ו ד"ה למקום) כתב טעם נוסף, שכיון שכבר עוסק בקריאה של הפרשה הראשונה שהוא מחוייב בה, יתקן גם את הפרשה השניה.

(13) ובטעם הדבר שכשמסתפק בערבית יאמר רק את ברכת 'אמת ואמונה', ואילו כשמסתפק בשחרית יאמר רק את פרשת ציצית, כתב בשו"ת שאגת אריה (סי' יא) שבשחרית כשאומר פרשת ציצית הרי מקיים בזה שני דברים, הן זכירת יציאת מצרים והן זכירת מצות ציצית הנהיגת רק ביום, ולכן אין צריך לחזור גם על 'אמת ויציב' בשביל כך, אבל בערבית שאז אינו חייב במצות ציצית, מקיים בקריאת פרשת ציצית רק את מצות זכירת יציאת מצרים, ואילו ב'אמת ואמונה' מקיים גם זכירת יציאת מצרים וגם ברכת קריאת שמע, ולכן עדיף שיאמר את ברכת 'אמת ואמונה'.

[משנ"ב ס"ק ח]

הוי לה דרבנן אפלו ברכת "אמת ויציב" וספקא לקלא⁽¹⁴⁾ וכו', וגם ראיה מלעיל סימן סד סעיף ד, ועין בפריימגדיים⁽¹⁵⁾.

(14) ואם יודע שודאי לא קרא קריאת שמע ומסופק רק על הברכות, כתב הפתחי תשובה בשם שו"ת קרית חנה (סי' א) שיקרא קריאת שמע בלי ברכותיה, ורק כשמסופק על הקריאת שמע ועל הברכות חוזר גם על הברכות, כדי שלא יבואו לזלזל בברכות. והוסיף בשו"ת קרית חנה, שמדין זה יש ללמוד שהעומד בברכות קריאת שמע ומסופק אם עומד בברכה הראשונה או בשניה, כיון שמסופק רק על הברכות יחזור לברכה השניה. מאידך, הבאר היטב (סי' ס ס"ק א) הביא שנחלקו בזה האחרונים, שבשו"ת גינת ורדים (כלל א סי' יא) כתב שלא יחזור לברכה הראשונה, אלא ראוי לו לחזור לתחילת הברכה השניה, ובשו"ת פרי הארץ (ח"א סי' ג) כתב שיחזור לברכה הראשונה, והוסיף הפרי הארץ (שם). שגם כשיודע שלא קרא קריאת שמע ומסופק רק על הברכות, יאמר גם את הברכות.

(15) שכתב השו"ע שם שאם מסופק אם אוזח ב'וכתבתם' שבפרשה הראשונה או בששניה, יחזור לראשונה, אך אם כבר התחיל למען ירבו, מוכח מזה שאמר את הפרשה השניה משום שאומר כהרגלו, אך הפרי מגדים (אי"א ס"ק א) דחה שדוקא שם שהספק הוא על הפרשה השניה, שיש אומרים שהיא מדרבנן, ולכן סומכים על סברא זו להקל, אך לא כשהספק אם קרא קריאת שמע שזה ספק דאורייתא.

